

**Perustuslakivaliokunnan
mietintö N:o 1 puhemiesneuvoston ehdo-
tuksen johdosta, joka koskee Eduskunnan is-
tunnoista viime keväisen kapinan jälkeen pois-
jääneitä edustajia.**

Eduskunta on pöytäkirjanotteella kuluvan marraskuun 19 päivältä puhemiesneuvoston ehdotuksesta antanut Perustuslakivaliokunnan tehtäväksi hankkia saatavissa olevan selvityksen ja tehdä tarpeellisiksi havaitsemansa ehdotukset Eduskunnalle sen johdosta että suuri määrä edustajia on sitten viime kevään kapinan jäänyt eduskunnan istunnoista pois.

Viime keväisen kapinan jälkeen, johon on todettu suuren osan viimeksi toimitetuissa edustajanvaaleissa valituista, sosialidemokraattiseen puolueeseen lukeutuvista kansanedustajista ottaneen osaa, ovat miltei kaikki mainittuun puolueeseen kuuluvat edustajat jääneet eduskunnan istuntoihin saapumatta. Vuoden 1917 toisilla valtiopäivillä, istuntojen kapinan jälkeen uudelleen alettua, oli näistä edustajista säännöllisesti läsnä vain yksi, ja kuluvan vuoden ylimääräisille valtiopäiville oli niistä ainoastaan sama edustaja saapunut edustajantointaan täyttämään. Nykyisillä valtiopäivillä on kaksi sosialidemokraattista kansanedustajaa ottanut osaa eduskuntatyöhön ja yhdeksänkymmentä edustajaa jäänyt valtiopäiviltä pois.

Valiokunta on, saamansa tehtävän mukaisesti, hankkinut asianomaisilta viranomaisilta saatavissa olevia selvityksiä asiassa ja on tällöin saanut tietää, että poissa olevista edustajista ainakin kahdeksan on kuollut, nimittäin edustajat Johansson ja Lonkainen Helsingissä, S. Häkkinen, Lehokas,

Rikkonen ja Waljakka Viipurissa, Lehmus Tampereella ja Nurminen Tammisaaressa.

Muista poisjääneistä on neljäkymmentä tuomittu valtiirikosoikeudessa, osaksi valtiopetoksesta taikka yllytyksestä tai avunannosta siihen tai sen valmistelusta, osaksi sekä valtiopetoksesta että maanpetoksesta, joko kuolemanrangaistukseen taikka elinkautiseen tai määräaikaiseen kuritushuonerangaistukseen sekä julistettu kansalaisluottamuksensa menettäneeksi. Tähän kuuluvat: edustajat Ahmala, Annala, Aromaa, Aronen, Eronen, Hakala, Harjula, Heikkilä, Herrala, Hoikka, Anni Huotari, Anton Huotari, Härmä, Jalava, Kiviniemi, Koponen, Kujala, Lankila, Lapveteläinen, Latvala, Lautasalo, Leppänen, Louhelainen, Murto, A. Mäkelin, Y. Mäkelin, Mänty, Orasmaa, Paasonen, Rantanen, Saari, Saarikivi, Saarinen, Salin, Salmi, Salo, Savolainen, Suutala, Tuomikoski ja T. Typpö. Kun kuitenkin näitä edustajia koskevat jutut ovat alistetut valtiirikosyliöikeuden tutkittaviksi ja kaikki nämä jutut vielä ovat mainitussa oikeudessa ratkaisematta, ei lainvoimaista tuomiota ole kehenkään nähden olemassa.

Jällellä olevien neljäkymmenen kahden edustajan kohtalosta ja olinpaikasta ei ole mitään luotettavia tietoja voitu saada. Nämä ovat: edustajat Airola, Alavirta, Eloranta, Forstén, Gylling, Hakkinen, Hurmevaara, P. Huttunen, Hänninen, Jalonen, Alma Jokinen, V. Jokinen, Kellosalmi, Kiiskinen, Kirves, Hanna Kohonen, J. Kohonen, Komu, Korhonen, Kuusinen, Laakkonen, Lehtosaari, Lepola, K. Manner, Mäkelä, Mäki, Paronen, Pohjaväre, Pärssinen, Raitanen, Sirén, Sirola, Tirkkonen, Tokoi, Tuomi, Usenius, Watanen, Wihersalo, Wiik, Virkki, Vuoristo ja Välisalmi.

Kun Valiokunnan edellä esitetyn selvityksen pohjalla on ollut harkittava, mihin toimenpiteisiin Eduskunnan puheenaolevan edustajain poisjäämisen johdosta olisi ryhdyttävä, on Valiokunta katsonut, *että edellämainittujen tuomituttujen edustajien osalta toimenpiteet on lykättävä siksi kunnes heistä on annettu lopullinen tuomio*. Tämän tapahduttua tulee Valiokunta tekemään Eduskunnalle heitä koskevan ehdotuksensa.

Mitä tulee niihin edustajiin, joiden kuolemasta on varmoja tietoja, ovat heidän sijansa Eduskunnassa joutuneet avoimiksi ja ovat siis Vaalilain 67 ja 68 §:ssä säädettyssä järjestyksessä täytettävät. Tämä olisi, Valiokunnan käsityksen mukaan, Eduskunnan erikoisella päätöksellä todettava.

Ne edustajat, joiden kohtalosta ja olinpaikasta ei ole varmoja tietoja, ovat todennäköisesti miltei kaikki poistuneet maasta, useimmat Venäjälle. Niiden tietojen mukaan, mitkä Valiokunta on asianomaisilta tutkintaviranomaisilta saanut, ovat nämä tavalla tai toisella sekaantuneet kapinaan, ja heidän voidaan sitäpaitsi katsoa pysyttelemällä kapinan jälkeen poissa Eduskunnasta itse myöntävän osallisuutensa siihen. Kun näin ollen ei voida katsoa oikeaksi, että nämä edustajat, jotka eivät ole ilmoittaneet mitään laillista syytä poissaoloonsa, edelleen säilyttävät edustajantoimensa, mutta heitä poissaolonsa vuoksi ei ole voitu tuomita kansalaisluottamuksensa menettäneiksi, mistä Valtiopäiväjärjestyksen 5 §:n 2 momentin 8 kohdan mukaan seuraa myöskin edustajantoimen menettäminen, olisi Valiokunnan mielestä Eduskunnan heidän suhteensa meneteltävä sillä tavoin kuin Valtiopäiväjärjestyksen 15 §:ssä säädetään. Tämän pykälän mukaan voi eduskunta, jos edustaja ei ajoissa saavu valtiopäiville taikka jos hän eduskunnan luvatta jää pois istunnosta eikä hänellä ole hyväksyttävää estettä, tuomita hänet menettämään palkkionsa jokaiselta päivältä, minkä hän on ollut poissa, ja sitäpaitsi sakotettavaksi enintään saman verran sekä, jos edustaja ei ole ottanut sakosta ojentuakseen, julistaa hänet edustajantoimensa menettäneeksi. Eduskunnan tulisi niinmuodoin tuomita kysymyksessä olevat edustajat menettämään edustajanpalkkionsa jokaiselta päivältä, minkä he nykyisten valtiopäiväin aikana ovat olleet poissa, ja sitäpaitsi maksamaan sakkoa, joka puheenaolevan tapauksen erikoiseen laatuun nähden lienee määrättävä niin suureksi kuin laki sallii eli 30 markaksi kultakin poissaolo-päivältä. Jotta se tilanne, joka näiden edustajain poissaolon takia on syntynyt, saataisiin pian lopullisesti selvitettyksi, olisi Valiokunnan mielestä syytä samalla velvoittaa heidät lyhyen määrääjän kuluessa saapu-

maan edustajantointaan täyttämään uhalla että heidät muuten julistetaan mainitun toimensa menettäneiksi.

Sen nojalla, mitä edellä on esitetty, Valiokunta kunnioittaen ehdottaa Eduskunnan päätettäväksi:

että Eduskunta toteaa, että edustajat Samuli Häkkinen, Georg Viktor Johansson, Juho Lehmus, Vilho Bernhard Lehokas, Matti Lonkainen, Julius Iivar Nurminen, Juho Rikkonen ja Albin Waljakka ovat kuolleet, mistä johtuu, että asianomainen valtuutus edustajantoiimeen heidän tilalleen on annettava varamiehille, sekä

että Eduskunta, koska edustajat Matti Aleksanteri Airola, Toivo V. Alavirta, Evert Eloranta, Aino Aleksandra Forstén, Edvard Otto Vilhelm Gylling, Johan Willechart Häkkinen, Herman Hurmevaara, Pekka Huttunen, Edvard Walpas Hämminen, Heikki Jalonen, Alma Jokinen, Väinö Jokinen, Feliks Emil Kellosalmi, Aura Kuisinen, Juho Kirves, Hanna Kohonen, Jalo Kohonen, Juho Alfred Komu, Kaarlo Korhonen, Otto Wilhelm Kuusinen, Adam Laakkonen, Juho Arndt Lehtosaari, Kalle Lepola, Kullervo Akilles Manner, Santeri Mäkelä, Jaakko Mäki, Juho Emil Paronen, Emanuel Pohjaväre, Hilja Amanda Pärssinen, K. A. Raitanen, Aatto Sirén, Yrjö Elias Sirola, Jussi Tirkkonen, Oskari Tokoi, Onni Aleksanteri Tuomi, Arthur Fredrik Usenius, Juho Watanen, Elviira Wihersalo, Karl Harald Wiik, Mikko Virkki, Juho Vuoristo ja Heikki Välisalmi hyväksyttävää estettä ilmoittamatta ovat jääneet nykyisille valtiopäiville saapumatta, harkitsee oikeaksi, voimassaolevan Valtiopäiväjärjestyksen 15 §:n nojalla, tuomita heidät, kunkin, menettämään edustajanpalkkionsa jokaiselta päivältä, minkä he näiden valtiopäivien aikana ovat olleet

poissa, luettuna valtiopäivään alusta siihen päivään saakka, jona päätös tästä tehdään, ja sitapaisi kolmenkymmenen markan sakkoon kullakin mainituista päivistä sekä julkisella, virallisissa lehdissä julkaistavalla kuulutuksella velvoittaa heidät seitsemän päivän kuluessa siitä kun kuulutus on julkaistu saapumaan edustajaintointaan täyttämään, uhalla että heidät muuten julistetaan mainitun toimensa menettäneiksi.

Helsingissä, 27 päivänä marraskuuta 1918.

Asian käsittelyyn ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Wrede, jäsenet Alkio, Antila, Erkko (osittain), Estlander, Heikkinen, Hornborg (osittain), Hultin, Juutilainen, Kokko, Lundson (osittain), Malmivaara (osittain), Peurakoski, Rantasalo (osittain), Runtti, Tantt (osittain) ja Vuorimaa sekä varajäsenet Colliander, Löthman (osittain), Pennanen, Relander (osittain), Roos (osittain), Sjöstedt-Jussila ja A. H. Virkkunen.

Vastalauseita.

I.

Kysymys kapinan jälkeen eduskunnasta poisjääneiden kansanedustajain suhteesta eduskuntaan näyttää nyt joka tapauksessa tulevan liian myöhään käsiteltäväksi. Kun se kuitenkin on otettu esille, emmekä ole voineet joka suhteessa yhtyä Valiokunnan enemmistön kantaan, pyydämme saada esittää seuraavaa:

Vaalilain mukaan on aivan oikein, että kuolleitten ja tuomittujen edustajien sijalle kutsutaan heidän varamiehensä. On kuitenkin asetettava suuressa määrässä kyseenalaiseksi, voiko näissä oloissa katsoa oikeaksi, siinä tapauksessa että kuolleitten tai rikoksellisiksi tuomittujen edustajain omat varamiehet eivät olisi kutsuttavissa heidän sijaansa, kutsua varamiesten paikalle toisiin puoleryhmiin kuuluvia varamiehiä. Lain kirjain kyllä sen sallii. Mutta kun sen asettaa maassa nykyään vallitsevaan yhteiskunta-tilanteen taustaa vasten arvosteltavaksi, tuntuu siltä, että lain kirjaimen noudattaminen tässä tapauksessa ei ole, ilman muuta, oikeaan ratkaisuun viepä. Kun sen lisäksi uudet edustajainvaalit on ilmoitettu pantavan toimeen aivan viipymättä, katsomme, että kuolleitten edustajain sijalle varamiesten kutsumisessa olisi syytä rajoittaa vain siihen, että kutsutaan varamiehiä vain, mikäli laki sen myöntää, heidän omista ryhmistään. Tämän perusteella ehdotamme, että mietinnön 3 sivulla ensimmäisen lauseen ylhäältä lukien loppu tulisi kuulumaan:

„säädettyssä järjestyksessä täytettävät heidän varamiehillään.”

Tästä johtuu, että myöskin *ensimmäisen* ponnen lauseen loppuosa tulisi kuulumaan:

„*valtuutus edustajatoimeen heidän tilalleen on annettava heidän varamiehilleen*”,

Mitä sitten tulee toimenpiteisiin M. A. Airotaa y. m. samassa lueteltuihin neljäkymmeneen yhteen edustajaan ja *heidän kutsumiseensa* edustajatointaan täyttämään, katsomme että heihin Valiokunnankin saamien tietojen mukaan julki-rikoksellisina ei enää voida sovelluttaa Valtiopäiväjärjestyksen 15 §:ää. Valiokunta pitää heitä vielä edustajina, vaikka se toteaa heidän eduskunnasta pois pysymisellään itse myöntäneen osallisuutensa ja sekaantumisensa kapinaan. Tämä heidän rikollisiksi toteamisensa tekee mielestämme sen, ettei heitä voida enää pitää eduskunnan järjestystoimenpiteiden, vaan rikosoikeudellisten syyttäväviranomaisten huolenpidon alaisina, jonkalaisina heitä jo tietääksemme onkin kuulutettu. Heidän kutsumisensa edustajatointaan täyttämään on siis asiallisesti virheellinen toimenpide, samoin kuin heidän tuomitsemisensa eduskunnan järjestyssakkoihin.

Tämän perusteella pyydämme ehdottaa että Eduskunta hyväksyisi *toisen* ponnen näin kuuluvana:

Mitä tulee Matti Aleksanteri Airotaan, Toivo V. Alavirtaan, Evert Elorantaan, Aino Aleksandra Forsténiin, Edvard Otto Vilhelm Gyllingiin, Johan Willehart Hakkiseen, Herman Hurmevaaraan, Pekka Huttuseen, Edvard Walpas Hänniseen, Heikki Jaloseen, Alma Jokiseen, Väinö Jokiseen, Feliks Emil Kellosalmeen, Aura Kiiskiseen, Juho Kirveeseen, Hanna Kohoseen, Jalo Kohoseen, Juho Alfred Komuun, Kaarlo Korhoseen, Otto Wilhelm Kuusiseen, Adam Laakkoseen, Juho Arndt Lehtosaareen, Kalle Lepolaan, Kullervo Akilles Manneriin, Santeri Mäkeläin, Jaakko Mäkeen, Juho Emil Paroseen,

*Emanuel Pohjaväreeseen, Hilja Amanda Pärssi-
seen, K. A. Raitaseen, Aatto Siréniin, Yrjö Elias
Sirolaan, Jussi Tirkkoseen, Oskari Tokoihin,
Onni Aleksanteri Tuomeen, Arthur Fredrik Use-
niukseen, Juho Wataseen, Elviira Wihersaloon,
Karl Harald Wükiin, Mikko Virkkiin, Juho
Vuoristoon ja Heikki Väლისalmeen, katsoo Valtio-
kunta, että heihin, jotka julkisesti tunnetaan osaa-
ottaneiksi kapinaan ja ovat siitä johtuvia seu-
rauksia peläten jääneet pois eduskunnasta, ei
voida sovelluttaa Valtiopäiväjärjestyksen 15
§:ää asian tällä asteella ollessa. Heihin nähden
on siis toimenpiteet jätettävä riippuviksi oikeu-
dellisesta tutkimuksesta ja tuomiosta, josta maan-
rikosoikeuslaitoksen on pidettävä huoli.*

Helsingissä 27 p. marraskuuta 1918.

Santeri Alkio.

Antti Juutilainen.

J. P. Kokko.

A. O. Wuorimaa.

II.

En ole voinut yhtyä Valiokunnan ehdottamaan toiseen pouteen, joka koskee toimenpiteitä esteettä ilmoittamatta valtiopäiviltä poisjääneiden edustajain suhteen.

Valtiopäiväjärjestys ei ehdottomasti velvoita Eduskuntaa ryhtymään edellämainitussa ponnassa ehdotettuihin toimenpiteihin, vaan jättää eduskunnalle harkintavapauden kussakin erikoistapauksessa.

Mielestäni nyt ei olisi tarpeellista eikä tarkoituksemmukaista ryhtyä Valiokunnan ehdottamiin toimenpiteihin kysymyksessäolevain edustajain suhteen. Mitäpä etua olisi liioin siitä että nuo edustajat tuomittaisiin ensin sakkoihin ja sitten julistettaisiin edustajatoimensa menettäneiksi, kun he eivät kuitenkaan ole tälläkertaa lain käden ylettyvillä. Keskuslautakunnat tosin tulisivat velvollisiksi antamaan valtakirjat varamiehille. Mutta tämän Eduskunnan istuntokausihan ei tule olemaan pitkäaikainen: varamiehet saapuisivat siksi myöhään, että valtiopäivätyölle tuskin olisi sanottavaa apua odotettavissa. Sitäpaitsi ei edes ole varmaa, että kaikissa vaalipiireissä riittäisi varamiehiä siitä vaaliliitosta, josta nyt tietymättömissä olevat edustajat ovat valitut. Keskuslautakuntain olisi siis Vaalilain säännösten mukaisesti annettava valtakirjoja toisiinkin puolueihin kuuluville varamiehille — täysin laillinen toimenpide tosin, mutta siksi kiusallinen että sitä olisi mahdollisuutta myöten vältettävä.

Ehdelläsänotun perusteella ehdotan kunnioittaen, että toinen ponsi hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

että Eduskunta, vaikka edustajat Matti Aleksanteri Airola, Toivo V. Alavirta, Evert Eloranta, Aino Aleksandra Forstén, Edvard Otto

Vilhelm Gylling, Johan Willehart Hakkinen, Herman Hurmevaara, Pekka Huttunen, Edvard Walpas Hämmänen, Heikki Jalonen, Alma Jokinen, Väinö Jokinen, Feliks Emil Keltosalmi, Aura Kiiskinen, Juho Kirves, Hanna Kohonen, Jalo Kohonen, Juho Alfred Komu, Kaarlo Korhonen, Otto Wilhelm Kuusinen, Adam Laakkonen, Juho Arndt Lehtosaari, Kalle Lepola, Kullervo Akilles Manner, Santeri Mäkelä, Jaakko Mäki, Juho Emil Paronen, Emanuel Pohjaväre, Hilja Amanda Pärssinen, K. A. Raitanen, Aatto Sirén, Yrjö Elias Sirola, Jussi Tirkkonen, Oskari Tokoi, Onni Aleksanteri Tuomi, Arthur Fredrik Usenius, Juho Watanen, Elviira Wihersalo, Karl Harald Wijk, Mikko Virkki. Juho Vuoristo ja Heikki Välsalmi estettä ilmoittamatta ovat jääneet nykyisille valtiopäiville saapumatta, ei katso olevan syytä heidän suhteensa ryhtyä Eduskunnan puolelta enempiin toimenpiteisiin.

Helsingissä marraskuun 27 p:nä 1918.

Pekka Pennanen.